

Spolufinancováno
Evropskou unií

Sociální inovace,
kterou #glutenfree svět
ochutnal poprvé.

DIAGNÓZA CELIAKIE

„Nevypadá to jako nic zásadního,
pokud to nevyjde na vás.”

Podpora celiaků: rok plný změn, inspirace, inovace, sdílení a nových přátelství

Projekt Bez lepku po Česku - bezpečně a rychle, naučit se žít s bezlepkovou dietou (celiakií) byl zaměřen na podporu lidí s celiakií. Probíhal od 1. června 2023 do 31. května 2024 a přinesl řadu významných událostí a kroků do světa bez lepku, které pomohly mnoha lidem začít žít kvalitnější život. Tento inovativní projekt se soustředil na klíčové oblasti, které byly realizovány s nadšením a důrazem na skutečné potřeby cílové skupiny. Slovo skutečné je zde opravdu na místě. Díky metodám Human Centered Design, jsme dostali příležitost nahlédnout do skutečných potřeb celiaků a to nás vedlo různými směry a nabídlo škálu možností, testování v práci se skupinou, jednotlivci i s klíčovými partnery a v navazování nových spoluprací. **Problém?** Ten jsme na začátku viděli v nedostatečné péči, podpoře primárně ihned po sdělení diagnózy, což vedlo pacienty k frustraci, zmatku, chaosu a volání o pomoc. Sociální vyloučení mimo domov, kdy celiaci řeší stravu velmi intenzivně a ta jim není nabídnuta všude a pokud ano, tak nesprávně s možnými riziky a dopadem na jejich zdraví. Nepochopení ve společnosti, výsměch a bagatelizování tématu. **Cíl?** Pomoci lidem jako jsme my, s důrazem najít a prozkoumat problém v návaznosti na jeho řešení a výstupné řešení ověřit, zda v je v praxi opravdu funkční a udržitelné.

Co myslíte, jak naše společné tvoření dopadlo? Přečtěte si krátký průřez naší cesty.

Navázání kontaktů s celiaky

Z počátku bylo zásadní oslovit nadšené celiaky, kteří mají chuť tvořit změnu, jak v systému, tak v tématu směrem k veřejnosti a hlavně v potřebách svých vlastních. Zvolili jsme cestu skrze sociální sítě a webové stránky Bez lepku po Česku, kde se každý zájemce mohl přihlásit. Vytvořili jsme výzvu a spojili síly se známou osobností v tématu ze světa Instagramu. Projekt byl z počátku omezen na region Pardubického kraje, ale po ověření tak velkého zájmu, jsme se rozhodli, že působnost rozšíříme na celou Českou republiku. Na první výzvu reagovalo 45 zájemců, celiaků.

Mapování potřeb

„Rozhodli jsme se do toho skočit rovnýma nohama a poznávat příběhy celiaků rovnou v terénu“.

Ve druhé fázi jsme se zaměřili na mapování potřeb našich účastníků (celiaků). Spolupracovali jsme s organizací Pábení, která nás vedla a naučila různé metody, postupy z Human Centered Design. Výzkum od stolu, hloubkové rozhovory, focus groupy, zákaznická cesta (život před diagnózou, v době sdělení diagnózy a život s diagnózou), prototypování. Z podstaty Human Centered Design přístupu jsou uživatelé - celiaci klíčovým prvkem v celém designovém procesu. Základní skupina - svépomocná skupina 12 účastníků se setkávala 1x měsíčně a to od září 2023 do května 2024, aby identifikovala, co skutečně potřebují. Potřeby celiaků a problematiku jsme také mapovali v okolí s klíčovými aktéry, inspiraci jsme hledali také v zahraničí. Zajímalo nás zájem a postoj celiaků k novinkám. V komunikaci s klíčovými aktéry, kteří jsou nedílnou součástí, se ukazuje, že propojování a spolupráce jsou velmi nedostupné a je malá ochota sdílet informace a zkušenosti.

Vytvoření a testování nástrojů

A tohle byla jízda plná změn, nečekaných zvrátů, překvapení, na které bylo potřeba naučit se reagovat a nenechat se strhnout vlastními hypotézami. Na cestě při testování nás ovlivnilo mnoho nápadů, vyneseneých potřeb, problémů ve společnosti ze strany celiaků.

Na základě zjištěných potřeb jsme vytvořili a testovali a ověřovali nové nástroje.

1 TANDEM 3

Nejvýznamnější z nich byla služba TANDEM 3, která poskytovala podporu celiakům, podpora peer konzultantů, nutriční terapeutky a psychoterapeutky. Tato podpora pro celiaka má krátkodobý charakter s cílem podpořit, zorientovat celiaka v tématu, a to okamžitě po zjištění diagnózy. Za celou dobu projektu se přihlásilo 62 zájemců s prosbou o pomoc a podporu. Nejvíce byla využita služba nutriční terapeutky.

Cecilka jako nový edukační nástroj. Díky službě TANDEM 3 a naší psychoterapeutce jsme zjistili a ověřili potřebnost hmatatelné postavičky, která dítě a jeho rodiče provede novým tématem. Cecilka, to je jméno edukativní hračky pro děti, která má za cíl provést dítě v přechodu na novou situaci a lépe se s nemocí vyrovnat. Cecilka je symbol této nemoci, vycházíme z toho, že pro děti je často důležité odosobnit se od své diagnózy (aby diagnóza nebyla dítě a naopak), je pak snadnější se s dětmi o nové situaci bavit, ptát se, být našťvaný, smutný.

Ve službě TANDEM 3 chceme pokračovat i po skončení projektu a nabízet tak krátkodobou podporu a pomoc nejen nově diagnostikovaným celiakům, ale všem lidem s bezlepkovou dietou, neb tato dieta nesouvisí jen s celiakií. Služba je velmi dobře nastavena a má velký potenciál pokračovat dále.

2 SVÉPOMOCNÁ SKUPINA

Kromě toho jsme úspěšně založili svépomocnou skupinu. Ta nám nabídla mnoho možností a reálných vhladů přímo od celiaků. Skupina se setkávala na stejném místě po dobu 9ti měsíců v časovém rozmezí na jedno setkání 3-4 hodiny. V této skupině díky projektu bylo podpořeno 11 celiaků s podporou nad 40 hodin/ osoba. Na základě zkušeností jsme sestavili krátký manuál pro přípravu svépomocné skupiny. Známe cesty, jak podporu pro celiaky nastavit a připravit tak, aby byla do budoucna plně funkční a využívaná. Navazující skupinu bychom rádi udrželi. Díky kontaktům a osvětě se otevírají nové možnosti a spolupráce.

Peer skupinu pro dospívající.

Cílem skupiny a práce s mladými ve věku 10-20 let bylo ověřit si jejich potřebu setkávat se a v jaké formě. U této skupiny je zcela odlišné chování a zde jsme zjistili, že je velmi důležité a klíčové jakékoliv téma ve spojení s celiakií, než celiakie jako téma samotné. Tato skupina žije hodně v online prostředí, spíše se zajímá o novinky, tipy, recepty a informace hledá v rámci sociálních sítí, nemá potřebu se škatulkovat, ale cílem je žít mezi ostatními bez omezení. U mladších dětí se ukazuje problém v podobě osobních, volnočasových aktivit a sladit více dětí na jedno místo, bylo velmi složité.

Díky všem nástrojům vznikly tak podpůrné materiály pro celiaky, které budou k vidění a stažení na stránkách www.bezlepkupocesku.cz v záložce Sociální inovace.

Jaké materiály to jsou?

- **Gastro manuál**
Ke stažení a v tištěné formě pro gastronomické provozy.
- **Videomateriály**
Edukativní videa vytvořena ve spolupráci s odborníky a týmu ze služby TANDEM 3 (Helena Lorenc, Věra Býmová, Daniela Staňková, Tereza Komárková) doplněná o praktické recepty a návody. Též k stažení.
- **Edukativní karty**
PDF karty nabízející praktické rady a tipy pro rodiče s dětmi. Především pro nově diagnostikované.
- **Manuál pro tvorbu a vedení svépomocné skupiny**
Návrh, jak efektivně vést tyto skupiny. Pomocná pomůcka pro lídra, facilitátora skupiny.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Závěrem

Tento projekt dokázal, že s odhodláním a správnými nástroji můžeme výrazně zlepšit životy lidí s celiakií a vytvořit komunitu, která se navzájem podporuje a inspiruje. Děkujeme MPSV a Podporujeme inovace za příležitost zapojení se do úplně jiného projektu a pro nás inovativního přístupu. Nejvíce si odnášíme přístup a kreativní tvorbu. To celé bychom rádi implementovali dále v dalších, navazujících krocích. Roční práci považujeme za velmi klíčovou, podstatnou, která nám ukázala nejen jeden směr. Naučila nás chodit v tom, jak porozumět cílové skupině, jak s ní pracovat, a jak testovat možnosti, ověřovat si je a vytvářet výstupy.

Vidíme také smysl v tom, že tato metoda HCD by pro některé další neziskové organizace měla být pravidelnou činností v zájmu svých aktivit a působení ve své oblasti. Proces změny vnímáme jako velmi klíčový, protože na začátku jsme si něco mysleli, ale dokud jsme to neověřili, byl ten konec úplně jiný a dost možná nesprávný. Téma HCD nás natolik zaujalo, že máme v plánu v metodě pokračovat. Plán do budoucna? Vytvořit jednotnou platformu pro celiaky, partnery a další aktéry, propjit se a poskládat rozcestník, který celiaky nasměruje v jakékoliv době tam, kam potřebují.

Chcete se k nám také přidat nebo se dozvědět více o naší roční práci s celiaky?

Mrkněte na <https://bezlepkupocesku.cz/socialni-inovace/>

Bez lepku po Česku v číslech

76

Díky našemu projektu jsme celkově podpořili tolik účastníků.

11

Účastníků dostalo naší podporu.
(Svépomocná skupina)

40+

Hodin a více trvala intenzivní podpora některých účastníků.

5+

Klíčovým výstupem projektu je několik podpůrných materiálů.